

Vidare

Förord

Det här är en ny del av den svit, som börjar med "Upplevda inlevelser" (fullbordad 1987), fortsätter med "Forts." (färdig 1989), med "Liv-1" (färdig 1995) och med "Strövtåg i verkligheten" (färdig 2002).

Denna nya del har fått namnet "Vidare". Den tar vid där "Upplevda inlevelser" slutade och täcker tiden fram till "Forts.".

I "Vidare" behandlas huvudpersonens uppväxtår. Dessa utgör en epok som innehåller vår utveckling fram till "det vi blir". Det är en känslig period och den är av stor betydelse för vårt vuxna liv.

Huvudperson i vissa delar av sviten för Karl Erson, lika med författarens pseudonym. Sanningen att säga är detta egentligen ingen pseudonym. I denna del har framställningen lämnat över från tredje person till första persons jagform. Det är ett mycket medvetet val och avspeglar den gradvisa mognad som kommit med skrivandet av de delar som föregått den här, delar som avhandlar senare delar i mitt liv. Från början var annars syftet med "Vidare" blott att täppa till luckan mellan "Upplevda inlevelser" och "Forts.".

Handlingen i "Vidare" utspelas under perioden juli 1956 till augusti 1965. Denna tid utgör för huvudpersonen den period i livet som ibland kallas för ungdomen.

Själva syftet med "Vidare" är att beskriva upplevelser och intryck, som mötte en uppväxande 40-talist i hans utveckling från barn till man. Den senare gränsen är säkert föremål för debatt angående när själva förvandlingen verkligen sker, men till en del kan den säkert ha att göra med den period som avhandlas. Den så kallade mogenhetsexamen anses vara avgränsningen mellan ungdom och vuxen ålder.

Inspirationen till "Upplevda inlevelser" var en gång dotter Elisabet och hennes önskan att höra om sin pappas barndomsupplevelser. Kraft, mod och motivation till den här delen av sviten har kommit ur det fortsatta arbetet, d.v.s genom erfarenheterna av att efter "Upplevda inlevelser" skriva "Forts.", "Liv-1", "Strövtåg i verkligheten" med flera delar. Att "Vidare" fullbordas efter dessa har att göra med den mentala uppbyggnad, som erfordras för att ta itu med den omvälvande och känsliga ungdomsperioden. Intryck och upplevelser måste ibland speglas i andra erfarenheter för att låta sig beskrivas. Givetvis riskerar man därmed influenser av och inblandning av andra senare upplevelser, som kan ge efterhandskonstruktioner, förenklingar och rationaliseringar, samt en del andra psykologiska mekanismer. Men vilken beskrivning står helt fri från sådan påverkan?

"Vidare" innehåller en blandning av miljöskildringar, beskrivningar av människor, skeenden och företeelser utan egentlig systematik. Men ibland sker beskrivningen utifrån den tids vetande och uppfattningar som rådde just då, fritt från senare tids "upplysning". I andra delar kan det vara den retrospektiva beskrivningens klarsynta och reflekterande framställning. Det torde framgå vad som gäller i varje tillfälle. Framställningen är inte heller strikt kronologisk utan snirklar ibland runt och hoppar mellan dåtid och senare skeden alltefter associationernas och reflexionernas inverkan.

Det har roat mig att behandla mina upplevelser i den ordning som tankarna styrt och styrts. Jag gör inte anspråk på att vara vare sig historiskt korrekt eller fullständig och kan av naturliga skäl inte vara objektiv i någon högre grad. Det är heller inte meningen. Jag beskriver och relaterar mina subjektiva intryck och upplevelser. På en del ställen anges specifikt när andras mening eller uppfattning avses eller relateras.

Det torde framgå att detta är skrivet då preskriptionstiden för länge sedan löpt ut. Därmed speglar det den vuxnes bearbetade intryck, i original upplevda av det uppväxande barnet, sedermera ungdomen.

Uppsala, 2015

Karl Erson alias Kristian Sundström

I'm just a soul whose intensions are good,
oh, Lord, please don't let me be misunderstood !

(Animals i "Please, don't let me be misunderstood")

Innehåll Vidare:

Avdelning 1

Eksjö

Vetlandavägen

Kamrater

Linnéskolan

HAL i Eksjö

Prästängen

Rytteriet

Avdelning 2

Els

EGIK

EBK

Avdelning 3

Kompisar

Lärare

Scouting

Idrottskamrater

Avdelning 4

Astronomi

Singe och krabban

Vi flyttade den 10 juli 1956. Det var mina föräldrar, Kerstin och Karl-Erik, samt min två år yngre syster Margareta. Vi kom till Eksjö, en liten stad i Småland. Vi hade lämnat Åtvidaberg, bruksorten som var municipalsamhälle och i stort sett kunde identifieras som Facit, företaget som tillverkade möbler och kontorsmaskiner. Resan hade gått genom ett sommarfagert Östergötland och vi hade stannat och fikat, fast det hette inte så på den tiden, det hette att vi drack kaffe. Det var vid brofästet vid Åsunden. Mamma hade gjort smörgåsar och vi barn drack antagligen saft eller mjölk i blå respektive röd mugg. Flyttbilen skulle komma efter, dagen därpå. Den var alldeles fullproppad med bohaget. Allra sist hade man stoppat in min tåganläggning som satt fastskruvad på en stor skiva. Den hade Pappa byggt åt mig några år tidigare och det var ingen av mina kamrater som hade något liknande. Visserligen var märket Fleischmann och inte Märklin, vilket senare var ansett som finare; men det hade lite med priset att göra också. Fleischmann var den billigare varianten, ungefär som Audi i förhållande till BMW bland bilarna. Fast de märkena fanns nog inte då. I varje fall fick de inte så mycket uppmärksamhet som de amerikanska bilarna, som Chrysler, Ford, Buick och andra vrålåk. Lasse Södelund, som skulle bli min första kompis i Eksjö hade full koll, för hans pappa var bilhandlare, eller i varje fall anställd i en bilaffär.

Vi hade lämnat bakom oss bruksorten med den öppna atmosfären, där arbete var det som räknades. Jag hade lämnat mina lekkamrater, Mats och tvillingarna Silverduk, de som kallades något liknande. Jag hade fyllt tio någon månad tidigare. Nu skulle jag börja i en ny skola, i fjärde klass. Det var inte utan komplikationer. Jag var längst i klassen och utgjorde uppenbarligen ett hot mot den som ansågs vara anföraren i klassen. Han hette Claes, var vänsterhänt, och blev ganska snart min kompis. Men dessförinnan hade jag utmanats av några av de lite mer ”tröga” pojkarna, vilka tog till fysiska metoder för att sätta nykomlingen på plats och försöka etablera en hackordning. Men det lyckades inte, för jag var tillräckligt reslig och stark att kunna bjuda motstånd. Visserligen fick de ner mig på marken och satt grensle över mig, men det fordrade att de var två. På något sätt lyckades jag demonstrera för dem att de inte rädde på mig, i varje fall inte i en envig. Jag hade i Åtvidaberg lekt med äldre pojkar och hade lärt mig en del knep och hade därför ett mentalt övertag på mina jämnåriga. Dessutom, visade det sig, hade jag mognat så mycket, att jag ganska snabbt lyckades framstå som ”bäst i klassen”. Claes hade varit van att vara den som hade bäst betyg, men nu seglade jag förbi honom. Istället för konfrontation blev vi kompisar och träffades efter skolan. Han bodde på andra sidan ån, men vi träffades mycket i trakten av där han bodde. Tvärs över gatan från honom bodde en annan klasskamrat som vi lekte med. Vi höll ofta till nere i ”Bykvarn”, det vill säga runt ån och bron över Eksjö-ån. Den rann genom det område där de bodde och området kallades därför för Bykvarn. Jag bor i Bykvarn, sa man där. Jag bodde på Vetlandavägen, i ett stort gult hus, som ägdes av Mabel. Hon hade en stor gul angora-katt vid namn Kemal. Han åt fläskotlett och var herre på tomt. Av och till utmanades han av andra katter i trakten. Antagligen duellerade de om vår Tussi. Men det var uppenbarligen inte han som blev far till hennes ungar för de var av vanlig typ, så kallad bondkatt. Vi fick behålla en enda unge. Mamma hade gått med de andra till slaktaren, som höll till en bit längre ut från sta'n på Vetlandavägen.

Mina föräldrar hade lämnat sina bekanta i Åtvidaberg. Det var förstas Agda och Arne, men framförallt Tant Greta och Farbror Oskar, de med de adopterade barnen. Det var Tant Greta med världens godaste köttbullar och Farbror Oskar med mustaschen. Han fanns också på ett porträtt i hallen i deras hus. Han var alltid glad och skojfrisk och tant Greta var alltid vänlig mot mig. När jag kom och hälsade på fick jag äta av hennes stora, goda köttbullar. Jag hade lekt med deras dotter ”Margareta Skruttan Luntan” som hennes mor kallade henne. Vi hade varit bästisar och alltid hållit ihop som små, men kommit ifrån varandra när vi flyttade från

”Djurgår’n” till Radhusdalen, där jag snabbt fått många nya lekkamrater, killar. Nu hade familjen lämnat den miljön bakom sig, brukssamhället och det industriellt växande näringslivet. I Eksjö var det handel och militär som gällde. Man såg redan på stadsmiljön att det var annorlunda. Den stenlagda Södra Storgatan var som en aveny med träd mellan körbana och den breda trottoaren. Det var något sömnigt över staden så där mitt i juli när vi kom dit. Jag minns inte var vi övernattade, bohaget hade ju inte kommit ännu, men jag minns var vi åt. Det var på Mjölkbaren alldeles intill där Pappa skulle ha sitt kontor. De byggnaderna finns inte kvar utan är ersatta av ett modernt Konsum, precis som i så många andra städer. Jag åt falukorv med spenat och kokt potatis. Det gillade jag, men spenaten var inte som jag var van vid hemifrån. Mammans spenat var grön med små vita prickar, medan den på Mjölkbaren den 10 juli 1956 var vit med små gröna prickar. Det var inte den enda mat jag skulle uppleva annorlunda. I skolan åt vi i biologi-salen bland uppstoppade djur. Maten var av en helt annan kvalité än jag var van vid, inte ätbar tyckte Mamma när jag berättade vad vi fick. På lördagarna – vi gick i skolan också på lördag på den tiden – var det bara smörgåsar och mjölkchoklad. Den drack vi ur muggar som var så klumpiga att jag tror att det var små blomkrukor man täppt igen hålet på och målat vita.

På skolgården, Linneskolans stora grusplan, fick man passa sig. Ibland kom ”Berra” ut på trappan och tiittade med sin hökblick ut över barnaskarorna. Var det några pojkar som var lite för ”livliga” ingrep han. Och det var inte nådigt. Det ville man till varje pris undvika. Han hade spöat upp några uppstudsiga i enrum, det var känt bland oss. Så när han kom ut på skoltrappan gick det som ett svagt sus över skolgården, en viskning att ”Berra ä’ ute”. Och då blev det alldeles lugnt. Alla visste att det gällde att ”hålla sig i skinnet”. Hökblicken hittade alltid den som eventuellt behövde lugnas ner eller tas i upptuktelse. Jag lärde mig jag också. Några år senare skulle jag komma att få ha Berra som lärare i bland annat geografi i realskolan. Han var lika sträng där och accepterade inte den minsta uppstudsighet. Och han hade ett speciellt öga till oss som han kände genom handbollen; han var själv först spelare och sedan tränare för juniorlaget. Men det hade vi ingen fördel av i skolan, snarare tvärt om. Det var han som bestämde och höll i taktpinnen. Det kunde man märka på hans sätt att hålla i pekpinnen.

I Eksjö pratade man utan ”r”; ja, det vill säga ”r” fanns där, men hördes inte utan antyddes bara. Jag som hade tydliga runda ”r” från Östergötland, ibland uttalade som ett tjockt ”l” och ihopdragna med andra bokstäver, till exempel ”ha’lu” eller ”ä’ lä” istället för som i Småland ”ha’ du” respektive ”ä’ dä”, jag fick snabbt lära om, runda av mina uttal och lära mig säga ”va läskit” och ”ska’ du” istället för ”ska’ lu”. När jag sedan kom till Åtvidaberg och ett återbesök i den gamla hemtrakten och träffade mina forna lekkamrater uttryckte de med förvåning ”så konstigt han prater”. Min dialekt hade på ett par månader redan starkt förändrats. I Åtvidaberg hade jag alltid kallats för ”Kicke” och det var något jag inte riktigt gillade. Det kändes inte riktigt rätt för en uppväxande pojke. Pappa hade som liten kallats för ”Kicke” och jag hade hos mina föräldrar blivit ”Lill-Kicke” och sedermera ”Kicke”. I samband med flytten bestämde jag mig för att avskaffa det smeknamnet. Jag sa till mina kamrater att jag hette ”Krischan”. I Åtvidaberg, eller Åtvid som det kort och gott hette i samhället, hade jag fortsatt ”men jag kallas för Kicke”. Det slutade jag med. Hemma uppfattade mina föräldrar också det och slutade med smeknamnet. Jag var ju stor kille och gick i fjärde klass, skulle gå över till realskolan året därpå.

På frukostrasten cyklade jag hem från skolan, ofta utan jacka. På vägen tillbaka hade jag vattenkammat håret till den frisyra som gällde, antingen det var Elvis eller Tommy (Steele) som var idolen. Det gällde att vara tuff, redan i 10-årsåldern. Man sa i Eksjö ”vattkammat”,

liksom man sa en hel del andra tillknycklade ord som "gelantin", "premerera" eller "pennamenta". I Åtvid hade vi sagt "henna" och "denna" istället för "här" och "där", även "hanses" för "hans". Men min mor höll efter sådana övertramp. Det hade lett till att mina kamrater drog sig för att komma hem till oss "för där måste en prate fint" hade en kamrat uttryckt sig. I Eksjö rådde en annan slags bildning men det fanns också andra stolligheter.

Jag cyklade alltså hem på frukostrasten istället för att gå och äta i skolmatsalen. Maten var för dålig där hade Mamma bestämt. Jag och min syster skulle cykla hem och äta; det var ordningen. Vi var nog inte ensamma om det. Hellre riktig mat än gratis mat var filosofin, långt före nutidens medvetenhet att "Du blir vad Du äter". Men i Eksjö rådde mentaliteten, som jag formulerade den många år senare att "bara det är billigt spelar det ingen roll vad man får för pengarna". Kvalitet var ett ganska underskattat och antagligen obekant begrepp.

På hösten 1956 var det olympiad i Melbourne i Australien. Varje dag klockan 11 var det ett sammandrag med Lennart Hyland från dagens tävlingar. De hade ju redan varit eftersom Melbourne ligger så många timmar före tidsmässigt. "Nu är det Melbourne", tyst nu ! sa Mamma när vi var hemma för att äta frukost. (Senare skulle frukostrasten komma att kallas lunchrast.) Vi lyssnade andäktigt till Hylands sammanfattning av tävlingarna. Gert Fredriksson hade vunnit kanotguld, Lasse Hall guld i modern femkamp och "Stickan Pettersson" kommit 4:a i höjdhopp. Inte visste jag då att jag skulle komma att spela golf med honom på Täby GK, men så blev det. Lasse Hall hade försvarat sitt OS-guld från Helsingfors 1952. Honom kunde jag se på SM i femkamp olympiaåret 1960 tillsammans med min kamrat Lars-Inge, som jag träffat när vi börjat i realskolan 1957. Vid SM i modern femkamp 1960 red han omkull, Lasse Hall. Han fick inte åka till Rom för försvara sina två olymiasegrar. Men "Stickan" fick åka till Rom 1960 och till Tokyo 1964. I Rom blev han 5:a och i Tokyo 4:a. Jag passade på att fråga honom om det när vi spelade golf. Då var han en äldre gentleman som deltog i de flesta tävlingar för "old Members". Det var under de där radioreferaten från Melbourne som mitt idrottsintresse grundades. Det skulle komma att bli både simning, friidrott och handboll under de nästan tio åren i Eksjö. Och det uppmuntrades av föräldrarna som insåg att det var fostrande. Det var också ett bra komplement till och avkoppling från skolarbetet. Det hette så, att gå i skolan, skolarbete.

Vi flyttade till ett flerfamiljshus från vårt radhus. Men det var inte någon större skillnad, för det fanns en väl tilltagen trädgård runt Mabels hus. Tomten mätte 50 gånger 100 meter. Den gick genom hela kvarteret, mellan Vetlandavägen och den gata som skilde oss från Eksjöhus. Där spikades monteringsfärdiga delar till trähus. Företaget var grundat av och drevs av familjen Lindholm, som också ägde en hel del fastigheter i staden. Simon, åldermannen, hade också en handfull bilar modell större och av amerikansk tillverkning. De stod parkerade utanför hans residens på Vetlandavägen. När vi grabbar cyklade förbi brukade vi titta beundrande på vrålåken, som amerikanarna kallades. De var alltid välputsade.

Hemmavid var det alltid lek med barnen tvärs över gatan. Jag lärde känna en massa grabbar i kvarteren runtom. Vi spelade fotboll på Oxbacken; det var en stor gräsplan med två fotbollsmål. Där lekte vi också "datten", det vill säga en blandning av kurragömma och ta-fatt. "Gömme" hade vi kallat det i Åtvid; jag fick nu lära mig en mängd nya begrepp och företeelser. Och de flesta grabbar ha smeknamn, eller kanske till och med öknamn. Det var "Stigge", som egentligen hette Stig; han hade haft barnförlamning och hans ena arm hängde slapt utefter sidan; men han var smidig och duktig fotbollsspelare. När han sprang slängde armen, men blev det för besvärligt, till exempel när han skulle hoppa höjdhopp, höll han bara i den slappa armen med den friska. Det såg lustigt ut, men vi brydde oss inte; han var

accepterad eftersom han inte sökte att bli ömkad för sitt handikapp. En annan var Jorma med ett stelt knä. Det sades aldrig varför han hade det, men det hindrade honom från att springa som vi andra. Det nästan raka benet svängde han runt för att det inte skulle släpa i marken. Hoppa höjd kunde han genom att pendla med det raka benet. Inte ens häcklöpning avstod han ifrån. Och det var ingen som häcklade honom för hans olika stilar, vilka han själv hade uppfunnit för att kringgå sitt handikapp. Han kallades med vår dialekt för "Jama".

Det var inte bara nya klasskamrater jag fick den där första tiden i den nya staden; jag träffade många killar från grannskapet och under leken och spelet. På Oxbacken spelade vi fotboll; det var ett då obebyggt fält, som sluttade ner mot Vetlandavägen; på andra sidan den vägen bodde Stigge. De andra killarna kom mest från hyreshusen längs Oxtorgsgatan, som löpte vinkelrätt mot Vetlandavägen. Det var i det hörnet som vi höll till. Där var inte bara Stigge, utan också Lasse Söderlund, Kenneth, "Tyko", Ingemar, Jorma och många andra. Många av dem bodde alltså i hyreshusen längs Oxtorgsgatan och flera av dem var med i scouterna liksom jag. Det var naturligt eftersom den nya scoutlokalen låg i källaren i det nedersta av alla hyreshusen. Dessförinnan hade vi hållit till i källaren till Församlingshemmet. Men vaktmästaren hade för länge tröttnat på oss, för vi inte bara förde ett himla oväsen utan vi eldade och stog i. Vaktmästare Larsson, med sönerna Bosse och Jocke, brukade komma nerrusande i källaren när han kände röklukt. "Ni eldar väl inte här inne" undrade han. "Näe då !" försäkrade vi medan vi viftade med armarna för att få undan röken.

*** "Neby"

Så länge jag bodde kvar i Eksjö fanns det varken simhall, idrottshall eller ishall. Vi fick hålla till i helt andra lokaler med de idrotter jag utövade. Handbollsträning och matcher fick vi utöva i regementets (I12) gymnastiksal. Det var inte utan problem, för till träningen var vi tvungna att gå in alla på en gång. Och kom man lite för sent blev man inte insläppt. "Dom har redan gått in" sa vaktchefen. Och som vaktchefer alltid är, var ingen av dem vid I12 lätta att ha att göra med. De var i allmänhet obevekliga. Det var noll flexibilitet, även med mössan i hand. Vaktchefen Ernst var värst. Han dök sedermera upp i Eksjö Golfklubb och var där inte särskilt omtyckt. Till och med för en gäst skämtades det om "Ernst & Elsa"; han var känd för att vara gemen och hon för att pladdra. "Du kan få spela med Ernst och Elsa" sa man lite försmädligt när jag frågade om starttid en gång. Men jag förstod undertonen och avböjde. Jag hade redan blivit avsnäst av Ernst en gång ute på banan och ville inte ha med honom att göra igen. Detta var säkert 30 år efter hans gemena behandling av oss vid I12-vakten i samband med handbollsträningen; jag glömde honom inte. Bara hans uppsyn gjorde en bedrövad. Det är svårt att förstå att en människa kan må bra av att vara elak mot andra. Ett arabiskt uttryck säger att "det Du gör gott mot andra gör Du också gott mot Dig själv". Omvändningen lär också gälla; men han hade nog aldrig vare sig läst, hört eller förstått något av det.

Ishockey spelade vi på I12's rink nere i Sjöängen, där Vårspelet brukade hållas. Egentligen var den inte till för allmänheten, men det var ingen som nämdes köra bort oss, eftersom det inte fanns något alternativ i Eksjö; det hade gradvis utvecklats en kutym att det var allmänhetens rätt att hålla till där, kanske i kraft av att regementet var statens och staten det var vi alla. På kvällarna spelades det "hockey bocky" mellan korplagen; sedermera kom det att kallas för rinkbandy, men det spelet verkar ha dött ut.

Simträningen bedrev vi i Prästängen. Redan i juli hade jag kommit i kontakt med Eksjö SLS; förkortningen stod för Sim- och Livräddningssällskap. Den äldste av sönerna till Mabel, vår

hyresvärdinna, hette Hans men kallades allmänt för "Hajje" eftersom han hette Haglund i efternamn. På sommaren bodde han hemma hos sin mor och var simlärare i Prästängen, annars i Vetlanda där han var gymnastiklärare. Han introducerade mig till simningen och snart var det min huvudsysselsättning under sommarmånaderna. Jag var en av ganska få juniorer i klubben, deltog i alla träningar och fick så småningom börja tävla. Till eb början var det tävling bara för seniorerna men gradvis kom ungdomsträningen igång och då var det full fart hela sommaren. Tyvärr upphøre träningen då det blev för kallt i vatt net, det vill säga ungefär vid skolstarten. Efter några år började vi dock åka buss till Vetlanda för att träna på torsdagar en bassäng som var hälften så lång som den i Prästängen. Den senare mätte 33 1/3 meter, det vill säga vi simmade tre längder för att få ihop till en hundring. Inomhus i Vetlanda fick vi köra sex längder för motsvarande sträcka. Efter träningen stannade vi till vid korkiosken och klämde i oss. Det var inte alltid jag unade mig en "special", det vill säga korb med bröd och mos på bricka; den kostade nämligen 1:25, det vill säga halva min veckopeng. Nej, jag nöjde mig med en korb med bröd och kom nog undan med 75 öre vill jag minnas. Min budget var strakt begränsad och jag var redan då ytterst kostnadsmedveten och försiktig med utgifter. Kolckan blev alltid över elva på kvällen innan jag kom i säng och det var lite jobbigt för den växande kroppen att få nära två timmar mindre sömn natten till fredag.

Tyvärr krockade simträningen på torsdagarna med handbollsträningen. Jag blev tvungen att välja; jag ville å ena sidan försöka hålla igång simningen över vintern för att inte behöva börja om på en lägre nivå när sommaren kom; men å den andra sidan var det viktigt att vara med på handbollsträningen på torsdagarna, för just i samband med den gjordes laguttagningen till helgens matcher. Då gällde det alltså att finnas med i diskussionen och att ha visat god form, framåtanda och ambition på träningen. Några glidare fanns det inte plats för. Så det var ett dilemma för mig det där med torsdagsträningarna. Dessutom var det ju så att simresan till Vetlanda tog väsentligt mer tid än handbollsträningen och därför stal simträningen mer tid från läxläsningen; det var sannerligen ett dilemma det där med torsdagarna. Jag bestämde mig för att avgöra från veckla till vecka; krävde skolan mer, ja då fick det bli handboll. Låg jag bra till i uttagningen inom handbollen kunde jag kosta på mig att avstå torsdagsträningen för att istället åka med på simträningen. Det var ett evigt funderande och avvägande. Hur som helst var jag väldigt trött på fredagarna, oavsett om det varit handboll eller simning kvällen före. Värst var nog fredagarna efter simträning, för kloret i bassängen irriterade ögonen så att de nästan klubbade ihop under natten till fredagen. Då var det segt på morgonen.

Under sommarhalvåret var det simning och friidrott för hela slanten; friidrotten fick vi oftast bedriva på I12's idrottsplats nedanför regementet i Sjöängen; det var sällan "bassarna" hade fysiska övningar och hade de det, så fick vi flytta på oss, men var snart där igen. Egentligen var idrottsplatsen öppen bara för militären och deras familjer. Men eftersom Lars-Inge var med, och ibland andra som också var söner till militärer, så fanns det alltid någon att hänvisa till för att uppnå sanktion i de fall någon försökte köra bort oss. Ute på Ränneborg var det lite si och så med tillträde; idrottsplatsen sköttes av ett par ganska trötta och kommunalt anställda äldre män, det vill säga vaktmästare. De såg med oblida ögon på att vi höll till där annat än just de tider då EGIK hade träningstid. "Hörrni pojkar, sprrring inte på sprrringbanerrra" hördes de ropa när vi till äventyrs ville springa. Eller så var det: "I fänn'te va' på sprrringbaerrra". Det berodde på om det var den alltid vresige eller han som snusade och vaggade fram i sin blåbyxoverall Den vresige höll vi oss undan, men den overallklädde var egentligen jovialisk och pratsam. Han berättade fräcka historier som vi killar nog inte riktigt förstod i puberteten. Att gräva startgropar var vaktmästarna ett otyg. Det här var alltså före startblockens tidevarv. Vi sprang på svart kolstybb, som blev väldigt tung då det regnat. Ibland fick vi lov att placera ut häckar och springa över dem. Men vi hoppade mest, för det

var inte alltid det fanns någon instruktör på plats. Men när EGIK hade träningstid, då gick det till lite mer organiserat. Det ordnades bland annat tiokamp, där alla givetvis ställde upp, oavsett om vi kunde hoppa stav eller orkade springa tusen meter.

Min värld bestod vid den här tiden av skola, idrott och sömn. Eftersom vi i realskolan hade lektioner även på lördagarna, var det inte många timmar över för idrotten då läxorna krävde närmare två timmar varje dag, inte lördagar men eventuellt på söndagar. Med handbollsträning två kvällar i veckan och den ena eventuellt utbytt mot simning, under vinterhalvåret, match eller simtävling på söndagearna, blev det inte så stort svängrum för övriga aktiviteter. Rock61, senare Pop62 och så vidare, fick jag höra på under läxläsningen; maten fick jag serverad anpassat till träningstiderna och sedan var det stup i säng, eventuellt med lite läxläsningsskomplettering först. Så var det, år ut och år in. På loven fick jag sova ut – och träna extra.

Under sommarloven var det istället omväxlande friidrott och simning. I friidrotten var det mest andra realskole-elever. Vi var engagerade i EGIK. Där fanns ”Knallen” och Uffe som sprang 400m; ”Knallen” hade varit snabbast på både 60 och 80 meter under de tidiga realskoleåren; jag såg honom vinna skolmästerskapet överlägset. Ingen annan var i närheten i hans åldersklass, ett år äldre än min. I min klass var det Åke Celinder som var snabbast och först i mål på 60 meter. När han skulle gå i mål böjde han sig snabbt ner för att undvika målsnöret, som han inte visste var ett tunt bomullsnöre och väldigt skört. På den tiden gällde det att vara först och att bryta målsnöret, både bildligt och rent bokstavligt. Det utbröt därför en diskussion huruvida Åke hade vunnit, eftersom han inte brutit målsnöret; det hade tvån gjort.

Vartefter vi blev äldre vi bytte distanser. ”Knallen” var bara helt omöjligt snabb och stod i allmänhet i en klass för sig; Sedan gick han upp på 400m, den mest krävande distansen, ett helt var på Ränneborg. ”Kolte” var jämnårig med ”Knallen” och hade sedan tagit över som bäste sprinter, men i längdhopp kom han inte riktigt till sin rätt. Han hade använt Arne Tammers metod ”Ge mig en kvart om dagen och jag skall ge dig en ny kropp” och utvecklats till ett muskelknippe. En annan muskelkutte var Staffan, som var hygglig sprinter och mycket lovande längdhoppare. Han tränade upp lite mer muskler än han egentligen behövde och tappade smidighet och snabbhet när han byggde upp sig för kulstötning. Annars hade han kunnat bli en utomordentlig tiokampare. Men han började med boxning istället och blev sedermera konstnär.

”Kolte” hette egentligen Bengt Karlsson, men efternamnet var nästan okänt. Han blev lokalpolitiker i hemstaden arg kritiker och miljökämpe; i denna karriär bytte han efternamn till Koltman. Och följde sin mor i kommunpolitiken. Det är inte många nummer av Smålandstidningen som saknat insändare från ”Kolte”, eller som saknat en artikel om ett ämne han dragit upp. ”Kolte” nådde elit som junior men kom inte till sin rätt som senior när konkurrensen hårdnade. ”Knallen” råkade ut för en olycklig bensjukdom under gymnasietiden och fick avbryta idrottskarriären. Det kostade honom också en skoltermin, så han kom att ta studenten samma år som jag. Många år senare skulle vi komma att ha kontakt igen, närmare bestämt vid 45-års-jubiléet av studentexamen..

En annan trogen idrottare var ”Augitts”, som vi uttalade det, hette egentligen Agertz, i efternamn. Pappan i den familjen var idrottsledare och äldste sonen Jan ett år äldre än jag. Hans lillebror träffade jag i scouterna, hans mamma satt i luckan på posten. Jan var lite klen byggd, gick nog i hållningsgymnastiken liksom min syster, men han var en hängiven

friidrottare; det var nog ingen gren, undantaget kasten, som han undvek. Pappan Lennart var alltså lagledare, någon särskild tränare tror jag inte vi hade. En gång när vi skulle åka till Huskvarna för en klubbmatch var det Lennart som samlade ihop laget i en minibuss. Men när vi kom till Tuvehagen för att hämta upp Uffe, då skulle han inte med. Va ? ”Nä, Kristina vill inte att jag åker med” förklarade Uffe. Vi var häpna. Att stanna hemma för en tjejs skull ! Där rök en given dubbelseger på 400m. Ingen annan kunde ens drömma om att avstå från att tävla om man blev uttagen. Det var ju en ära att delta och att representera sin klubb. Vi var stolta över vår vita tävlingsdräkt med svart rand om låret och ett stort svart ”E” på bröstets på linnen. Många år senare återknöt jag kontakten med Jan; det var vid ett av de tillfällen då min gamla skolas Kamratförening hade sin årliga sammankomst. Året därpå då vi hade 45-års-jubiläum utsågs Jan till ordförande i föreningen. Han hade då varit drivande då det gällde utgivningen av föreningens årstidskrift Östanåbladet. Ytterligare några år senare dog Jan och både ”Knallen” och ”Kolte” mötte upp på begravningen.

I min klass i såväl realskolan som i gymnasiet gick Leif, även kallad Humpe. Han spelade handboll som jag och vi idkade friidrott tillsammans. Vi stötte kula och kastade diskus. För mig blev det en märklig kombination av grenar. I friidrottslaget brukade jag i allmänhet tävla i höjd och häck, men av och till sprang jag i sprintstafettlaget. En gång saknades det deltagare i tresteg i seniorlaget; jag blev ombedd att ställa upp och accepterade givetvis för att rädda en poäng i klubbmatchen jag nådde nätt och jämnt fram till gropen med mina tre steg från plankan. Men jag räddade en poäng åt laget och var ytterst nära att undvika sistaplatsen mot en betydligt äldre deltagare i motståndarlaget. Man ställer upp för sin klubb. Det är en ära och en plikt. Då det var individuellt tävlande ställde jag upp i höjd, diskus och häck; det var antagligen en märklig kombination och sågs nog sällan på Värendsvallen i Växjö. Där mötte jag en höjdhoppare som var ett par år yngre, men som redan hoppade mycket högre; han skulle komma att kallas ”Vista-Jonsson”, tävla i landslaget och bli svensk mästare. Men då vi möttes var han en spinkig och blyg 14-åring.

I'm just a lonely pilgrim
striving to do everything right !

(Bruce Springsteen)

Vi bodde på Vetlandavägen och husets tomt mätte hela 40 gånger 100 meter; det var alltså hundra meter från Vetlandavägen till Linnégatan på den andra sidan; den gatan skilde alltså tomten från det område där Eksjöhus byggde delarna till de trähus som sedan kördes iväg och blev hopmonterade till villor. Jag gick dit någon gång och tittade på när snickarna spikade väggar. Annars lekte jag den första tiden med Kenneth som hade en tvillingsyster. Men hon fick inte vara med oss grabbar. Andra året började jag i realskolan och fick nya kamrater, medan Kenneth och hans tvillingsyster fortsatte i folkskolan. Det bara blev så. Tvärs över Vetlandavägen låg en tomt med flera hus. De var byggda i reveterat vitt och ganska gamla. De hade 127 V likström och gammaldags svarta kontakter i bakelit. Där höll jag till en hel del för det låg en stor gård med många uthus där. Vi var ett gäng ungdomar som lekte och hade roligt ihop till gårdskarls stora förtret. Han hette Johan Sandström och hans fru Anna; i barnamun blev hon ”Aset”, mycket fyndigt, för vi avskydde det gamla vresiga paret. Det gällde att hålla sig undan Johan för han var alltid argstint och schasade nästan alltid iväg oss. Jag lekte med Kenneth och Gullvi som var syskon. Egon var lite äldre och hade ganska gamla föräldrar. De eldade i vedspis och Egon visade mig hur man hugger ved. Han fick så småningom moped

och vi yngre fick prova på. I hans hem fanns det både skafferi och vedlår. Det var en annan värld än jag var van vid. Men Egon var lite äldre och vi småkillar lärde oss en del av honom, inte bara dumheter.

På vintern var det riktig vinter med massor av snö. Då blev det riktigt halt på Vetlandavägen. Tvärs över gatan, på gården, var det en backe ner mot ån. Där körde vi spark. Vi kopplade ihop sparkarna till långa tåg och satte sedan fart på hela ekipagen. En gång trillade jag av och blev sedan påkörd av ekipaget som kom efter oss. Spetsen på sparken träffade i kinden och rev mig upp över näsroten och pannan. Det var verkligen nära ögat, bokstavligt talat. Resultatet blev att kinden släppte lite från benet inne i skallen och det bildades en ficka. Kinden svullnade upp till en jättebulle, så kompisarna kallade mig en tid för Bullen. Det var en ganska öm tid, för det dunkade och värkte i skallen i flera veckor. Men jag kunde skatta mig lycklig över att det inte gått mer illa än en svullen kind. Sparkens spets kunde ha träffat andra delar i ansiktet.

”Långanäsarna” viskade Kenneth ibland; först visste jag inte vad det var, men hukade ändå bakom häcken. Så småningom fick jag veta vad det var fråga om. Utanför sta'n fanns det en så kallad ungdomsvårdsskola. Killarna, det vill säga ungdomsbrottslingarna, som var intagna där, hade ibland permission för att besöka sta'n och kom då cyklande Vetlandavägen på sina mörkröda cyklar av märket Ceescent. Det var på cyklarna man kände igen ”långanäsarna”, eller ”långanääså” som det uttalades på Eksjö-mål. Och alla vi killar kände till det och höll oss undan, för de sas att om man inte passade sig så kunde man åka på stryk; så vi var rädda för dem och passade oss noga från att ens observeras medan vi observerade dem på respektfullt avstånd.

Det var vi som gick och boxades,
det var vi som stod och joxade
med trasorna på skolgården
och dyrka Nacka Skoglund.

Alla ville va` som Robin Hood,
man fick lära sig att vara god;
en riddare för damerna
och en hjälte för dom svaga.

...
...

Men vi växte upp med sex och våld,
vi blev frestade från alla håll;
och dom lärde oss att lyckan är
en svart miljon på banken.

Så vi skaffa` barn och sket i dom,
och vi gifte om oss gång på gång;
vi var otrogna och bar oss åt
som aporna på Skansen.

(Björn Afzelius)